

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

*Присвячено 215-річчю заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2019 РОКУ**

ХАРКІВ – 2019

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 05.11.2019 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 22 листопада 2019 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 145 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019.

© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2019.

© Васильєва М.П., 2019.

ЗМІСТ

Тези науково-педагогічних працівників і фахівців соціальних інституцій.....	8
Васильєва М.П. ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАГІСТРА СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА».....	8
Кабусь Н.Д. ПОТЕНЦІАЛ РІЗНИХ ВИДІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП.....	9
Костіна В.В. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КОНТИНГЕНТАМИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	11
Подберезський М.К. РОЛЬ І МІСЦЕ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	13
Рассказова О.І. ОСВІТА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО РЕАБІЛІТУВАННЯ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	14
Рижанова А.О. ДИНАМІКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЧОЛОВІЧОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.....	16
Романова І.А. СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ ГРОТЕКИ.....	17
Сайко Н.О. ВИХОВНІ АКЦЕНТИ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	18
Фомін В.В. ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАПРЯМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	20
Бистрицька Н.В., Кіршмар А.Г. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	22
Буйницька М.М. АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ США.....	23
Василенко О.М. МЕТОДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ОПОРОЮ НА СИЛЬНІ СТОРОНИ ПІДЛІТКІВ.....	24
Виноградова О.В. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ЦЕНТРІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	26
Гричанюк М.В. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ПРОБАЦІЇ.....	27
Єсіна Н.О. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНТЕГРОВАНИХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	30

молоді в країнах ЄС за інформаційної доби, і специфіки соціального становлення юнаків у сучасній Україні.

Отже, в інформаційному суспільстві «загострюються» проблеми соціального становлення молоді, проте соціально-педагогічний аспект розвитку соціальності юнаків, особливо в Україні, досліджується недостатньо. Паритетність, як принцип вирішення гендерних питань, вимагає досконалого вивчення особливостей соціалізації обох статей, щоб уникнути формування особистості типу «унісекс».

Романова І.А.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ ІГРОТЕКИ

Початок XXI століття характеризується динамікою розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, відмінністю реальних і віртуальних сфер людського життя, значними демографічними зрушеннями, а саме старінням суспільства. Через об'єктивні й суб'єктивні чинники порушуються соціальні зв'язки літньої людини з найближчим оточенням, що викликає занепокоєння суспільства. У відповідь на ці зміни останнім часом було зроблено низку заходів на міжнародному рівні. Зокрема, 2012 рік було оголошено міжнародним роком активного старіння та солідарності між поколіннями; проведено порівняльне дослідження Індексу активного старіння тощо. Україна входить до 30 найстаріших країн світу за часткою осіб віком 60 років і старше. За даними Державної служби статистики України на січень 2018 р. ця група становила 22,9% загальної кількості населення України.

Регіональною стратегією реалізації Мадридського міжнародного плану дій з питань старіння, Стратегією державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року (Кабінет Міністрів України, 2018) серед напрямів формування національної політики в умовах старіння і в інтересах старіючого населення, зокрема, виділяється і поліпшення умов для самореалізації, забезпечення повної інтеграції й участі літніх людей у житті суспільства.

Соціальна інтеграція літніх людей залежить від їхньої соціальної активності, опанування сучасними інформаційними технологіями та електронними пристроями, збереження соціальних зв'язків між поколіннями, розширення напрямів діяльності сучасних суб'єктів надання соціальних послуг із підтримки інтелектуальної активності людей похилого віку. Це вимагає пошуку нових форм організації взаємодії між різними поколіннями.

У світовій практиці надання соціальних послуг напрацьовані ефективні зразки проведення такої роботи. Наприклад, взаємодопомога літніх людей і дітей: програми наставництва літніх людей над «важкими» підлітками, піклування про дітей з особливими потребами, навчальні курси перепідготовки, молодіжні служби опікування пенсіонерами, коледжі для молоді і літніх людей, гуртки, що об'єднують різні покоління тощо.

Потужним потенціалом для організації взаємодії між різними поколіннями має організація спільної ігрової діяльності через соціальні ігротеки. У геронтології користь ігор доведена науковцями. Під час гри активізуються процеси мозкового кровообігу, посилюється активність нейронів у ділянці мозку, що відповідає за пам'ять. Ігрове спілкування відволікає літніх людей від негативних думок і побутових проблем, знижується рівень стресу, збільшується вироблення ендорфінів.

Проте, соціальний працівник має дотримуватися певних правил щодо організації ігрової взаємодії з літніми людьми: 1) зміст гри має бути адаптованим до можливостей літньої людини (спрощені умови гри, зменшення кількості учасників, зменшення часу гри

тощо); 2) ігровий результат не є головною ціллю гри: найбільш важливою є взаємодія під час гри; 3) гра має приносити виключно позитивні емоції.

Найбільш уживаними є: 1) настільні ігри (шахи, шашки, лото, «Монополія», доміно, нарди тощо); 2) розвивальні ігри (спільне розгадування кросвордів, sudoku; збірка 3D-моделей, пазлів); 3) конкурси, вікторини; 4) комп'ютерні ігри. Під час гри на комп'ютері організуються нові нейронні зв'язки, збільшується швидкість прийняття рішення. Окрім того, низька цифрова грамотність є загальною проблемою літніх людей в Україні. Відповідно до «Опитування навичок дорослих», проведеного РІААС (Програма міжнародної оцінки компетенцій дорослих, створеної в рамках ОЕСР) (2012 р.) у 4 дорослих в Європі також бракує навичок ефективного використання ІКТ для вирішення проблем та кращого включення в суспільство. Саме спільна ігрова діяльність може стати першим кроком й у підвищенні інформаційної культури літніх людей.

Сайко Н.О.

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ВИХОВНІ АКЦЕНТИ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Метою освіти, як зазначається у Законі України «Про освіту», є різнобічний розвиток особистості відповідно до її вікових та індивідуальних особливостей, формування у неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей [3]. Однак, аналізуючи практику шкільної системи, можна відмітити, що основним завданням школи залишається формування системи наукових знань з різних предметів, тобто учень зі своїми особистісними проблемами зостається наодинці. Як зазначає сучасний психолог, який викладає курси з позитивної психології та лідерства у Гарвардському університеті, Тал Бен-Шахар, сучасна школа вчить дітей багатьом складним математичним, фізичним законам та іншим, можливо, і потрібним знанням, але сучасний школяр не має уявлення, як їх застосовувати на благо собі та суспільству. Якщо запитати батьків: «Чого б вони бажали для власних дітей?» або «Якою вони бачать свою дитину?», то вони б відповіли: «Щасливою», але жодна школа цьому не вчить [2]. Норма людського життя – бути щасливим, про це зазначається у різних джерелах, зокрема, і в Біблії. У разі відсутності задоволеності, радості від життя втрачається його сенс. Саме тому у виховному процесі школи слід звернути увагу на формування умінь учнів бути щасливим і отримувати задоволеність від різних життєвих факторів. Зараз в інформаційному просторі існує багато рекомендацій щодо привнесення категорії щастя у власне життя та світогляд, однак важливо, щоб кожна особистість для себе вирішила та відповіла на запитання: «Що таке щастя і як цього досягти?». При цьому не слід сприймати категорію «щастя» як найвищу мету, надмету виховного процесу, оскільки наповнюваність поняття «щастя» має постійно змінюватися, що забезпечує рух особистості вперед та постійне підвищення якості її життя.

Підґрунтям, на якому базується уміння відчувати себе щасливим є оптимістичний світогляд особистості. Успіх будь-якої діяльності залежить від налаштування, емоційного стану, в якому перебуває людина. Тому наступним завданням школи є формування керованого оптимізму учнів.

О. Сичов, досліджуючи поняття «оптимізм», зазначає, що оптимісти більш схильні використовувати активні, дієві способи, а песимісти – емоційні, пасивні, їм більше властиві, наприклад втеча або заперечення. Автор зазначає, що навчити оптимізму – це не значить відкрити у собі «силу позитивного мислення». Навички оптимізму не мають нічого спільного з поглядами на світ «крізь рожеві окуляри», вони не зводяться до аутотренінгу, до постійного промовляння позитивних висловлювань – це має незначний ефект. Має значення лише те, що особистість думає у момент поразки, коли потерпає від невдач, застосування сили